

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н а в ч а л ь н а п р о г р а м а

**для загальноосвітніх навчальних закладів
з українською мовою навчання**

(12-річна школа)

БОЛГАРСЬКА МОВА

5 КЛАС

|
Київ - 2004

ПРОГРАМА
ЗА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧИЛИЩА С ОБУЧЕНИЕ НА УКРАИНСКИ ЕЗИК
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Пояснителна записка

Програмата е предназначена за обучение по български език в 5-12 клас на общеобразователните учебни заведения с украински език на обучение с изучаване на български език. Дадената програма е разработена въз основа на принципа на приемствеността и перспективността, с отчитане на тези постижения на учениците, които се резултат на обучението по български език в началната степен на обучение. Учебното съдържание се подбира в съответствие с държавните стандарти и критерии на оценяване на учебните постижения на учениците.

Българският език не само приобщава учениците към българската култура, но и разширява възможностите им да възприемат украинските и световните духовни ценности, повишава общата култура на подрастващите.

Обучението се осъществява във взаимодействие с обучението по официалния държавен език и литература на Украйна. Общата насоченост е към достигане на такава *комуникативна същност*, която е в съответствие с изискванията на обществото и потребностите на личността; към подготовка на личности, които възприемат българския език като ценност, като достижение на човешката мисъл и изпитват стремеж и потребност да общуват с нея, които умеят да анализират езика, да съпоставят български и украински език, български книжовен език и диалекти, умеят да контролират своето речево поведение, без да объркват езиците.

Основните *цели* на обучението са:

- развитие на умение да се ползват с езика като средство за общуване и познание;
- усъвършенстване на устната и писмена речева дейност, на продуктивната и рецептивната дейност (четене, слушане, говорене, писане), овладяването на културата на речевото поведение (речев етикет);
- формиране на националното самосъзнанието на учениците, а също възпитание в патриотизъм като гражданин на Украйна, уважение към държавния език и към другия езици;
- приобщаване към българския народ – ностеля на изучаемия език; културата и традициите на българите;
- формиране на духовния свят на детето, на ценностните му ориентации и миросгледа с помощта на разширения активен и пасивен речник;
- развитие на мисловните способности, на паметта, на вниманието, на способността за самооценка с помощта на езика (через запомняне на конкретната езикова материя – думи, текстове, анализ на текстове с нравствена тематика, размисли върху съчинения с подобна тема);

Достигането на тези цели предполага решаването на следващите *задачи*:

- усвояване от учениците на определен кръг знания за езика и речта като основи на развитието на речевите навици;
- обогатяване на лексическия запас на учениците, усвояване на нормите на българския книжовен език (лексически, граматически и също правописни и правоговорни норми);
- формиране на общонаучни умения и навици (работа с книга, конспектиране, използване на справочна литература);

- разширяване на кръгозора на учениците чрез усвояване на лингвистични знания в резултат на четенето;

Съвременната концепция на обучението (възпитанието) по български език (роден) в 5-12 класове от общообразователното училище се основа на комуникативно-дейностния подход в организирането на обучението по предмета.

Образователно-възпитателното значение на предмета се определя от социалната функция на езика, който е основно средство на човешкото общуване, за опознаване на реалността и усвояване на националната култура на българския народ.

Чрез езика ученикът навлиза в езиковия колектив и усвоява формите в социалното взаимодействие. Езикът формира понятийния апарат, развива паметта, абстрактното мислене т.е. осигурява интелектуалното развитие на детето. С помощта на родния си език детето се самоопознава, овладява за самоанализ и самоизразяване, т.е. формира се като личност.

Следва да се отбележи, че програмата има за отправна точка целите /основни и междинни/, които училищното образование следва да постигне. Приоритет имат формиращите цели по отношение цялостното развитие на личността, които намират конкретизация в спецификата на предмета.

При определяне на съдържанието на предмета е необходимо да се изхожда от комуникативната цел на обучението, от речево-комуникативния подход. За това съдържанието на предмета трябва да включва материал, необходим за формиране на:

- комуникативна компетенция, предполагаща овладяване на речевата дейност, културата на речевото поведение (речева линия на съдържанието). При такъв подход развитието на общоречевите умения и навици (говорене, четене, слушане, писане) представляват основната и водеща част на съдържанието на предмета;

- езикова компетенция, която включва знанията за системата на езика и на речта, а също така умения и навици за използването им в процеса на речевото общуване, спазване на нормите на всички езикови нива (езикова линия на съдържанието).

Комуникативно-речевият принцип предполага изучаването на езиковите явления с оглед функционирането им в речта. Този принцип изисква акцентът да се сложи върху развитие на речевите способности и словесно-творческите възможности на учениците. Комуникативността предполага и функционално-стилистична насоченост.

Характерна особеност на обучението по българския език е използване на знания, умения и навици, получени от уроците по украински език, широко използване на скрити и открити съпоставки на тези езикови явления на сродните ни езици, а също съпоставки на диалектни и литературни форми на българския език. Обучението е призвано да разшири лингвистичния кръгзор на учениците, формиране на умения да виждат подобие и различие между езиците.

Програмата на курса е разработена в съответствие с тези съдържателни линии, които са определени от държавния стандарт : речева, езикова, социокултурна, деятелна (стратегическа).

Речевата и езиковата линии на съдържанието са разработани по класове, а социокултурната и деятелната (стратегическа) линии са представени в пояснителната записка – в нея е описана работата, която е задължителна част на обучение.

Речевата линия дава материал за работа върху развитие у учениците на речеви умения, които осигуряват различни видове речева дейност (слушане, говорене, четене, писане); Тази работа се осъществява в продължение на учебната година и при планирането трябва да се разпредели така, че всички видове речева дейност да бъдат достатъчно представени в плановете.

Тематиката на текстове за слушане и четене, диалози и монологически изказвания на учениците се определят в съответствие с основните сфери на използване на езика. А именно:

персонална: аз и моята родина, приятели, здраве, ваканция, свободно време, покупки, и др.;

публична: моето родно село (моят град), Украйна – нашия общ дом; България; природата; сезони, животински и растителен свят, особеността на природата в Украйна и България; отношение към природата, опазването на природата; резервати, пътувания, пътешествия, средства за комуникация, обществена активност на младите; моите обществени задължения; как си представям бъдещо на Украйна, България; правата на човека, правта на детето; уважаване правта на другите, правта на националните на националните малцинства на Украйна, изкуство, народни традиции, музеи, традиционни занаяти на украинци и българи; общодържавни и народни празници;

образователна: училищният живот, библиотеката, ролята на образованието в живота на човека, народна педагогика, законът на Украйна за образованието, типове учебни в Украйна и в България;

професионална: професиите на родителите ми, професия и призвание, изборна професия, работа в чужбина.

В работата с текста (при възприемане и създаването му) вниманието трябва да е насочено на фактическо съдържание, темата, основната мисъл на текста, причинно-следствените връзки, изобразително-изразителни средства. Следва да учим учениците да свързват съдържанието на текста със собствения жизнен опит, да изказват свои оценочни виждания по повод на съдържанието и формата на чутото и прочетеното.

Работата с текста почва от структурната, формалната му страна (структура, композиция, тип) към съдържателната. От анализа на чужд текст учениците минават към създаването на собствен текст (по план, предложен от учителя, после по собствен план). Творческите работи се пишат в различни жанрове – есе, очерк, разказ и други. Особено място се отделя на работата с художествен текст. Тук учениците се запознават с естетическата функция на словото.

Езиковата линията предполага формиране на знания за езика и езикови умения. Знанията за езиковите единици се използват не толкова за езиков анализ, колкото за организация на редовна работа за развитие на лексически, граматически навици и навици за правилно произнасяне и писане от учениците.

Езиковият материал в програмата е продължение на започната работа в началната степен на обучение. Затова материалът за звукове и букви, за състав на думата, лексикално значение на думата, значение на фразеологическите словосъчетания, елементарни сведения по граматика се дават в програмата за 5 клас като повторение и разширение.

Програмата на всеки клас включва в себе си раздели по лексикология и фразеология, морфология, синтаксис и стилистика. Това позволява да се осигури комплексна работа върху думите, изречението, текста и да не се откъсва формирането на знанията за езика и езиковите умения от развитието на речевите умения.

На тази основа създаваме условия за по-леко овладяване книжовно-стиловите норми и формиране на умения за разграничаване на книжовните и диалектните форми на

българския език. А така също преодоляване на отклоненията под влияние на руски и украински езици. При това езиковите единици се отделят и осъзнават в действие, в процеса на построяването на текста.

Работата по **правопис** предполага развитие на правописна наблюдателност, умение да преписват и да сравняват написаното с образец, да се ръководят и използват изучените правописните и пунктуационни правила. При формирането на правописни навици се използва съпоставката между украински, руски, български езици.

Социокултурната линия на обучението предполага запознаването на учениците с особеностите на социалните и национално-културни отношения между хората; развитие умения на учениците да се спазват нормите, които регулират обществените отношения. Учениците се запознават с това, че в Украйна живеят представители на различни националности, носители на различни езици и култури. Учениците трябва да получат широк кръг знания за националните особености на поведение, общуване, използване на речев етикет и неречевы сигнали. При това в часовете по български език основно внимание се отделя на културата на българския народ, за взаимовръзката между украинската и българската култури.

Важна задача на работата върху социокултурната линия на съдържанието на обучението е формиране у учениците към другата култура, умение да я оценят, възпитание на благожелателно отношение към хората принадлежащи към другата култура, развитие на умения да общуват с хората от други националности

Такава дейност предвижда задълбочена работа върху лексика, която означава реалии на народен живот: названия на битови предмети (храна, облекло, украшения и др.), народни обичаи, празници; а така също думи, които означават морални, духовни ценности. Необходимо е да се анализират фразеологически изказвания, пословици, поговорки, формули на речевия етикет, които имат етнокултурен колорит и показват характера и жизнения бит на народа. За да изпълни тази линия на съдържание на обучение учителят трябва да използва текстове, съдържащи сведения за духовната и материална култура на българския народ, за традициите, обичаите, литературата и изкуството. (Списък на художествените текстове, които се препоръчват да се използват в часовете по български език, се дават в приложение.)

Деятелната (стратегическа) линия на съдържанието на обучението предполага развитието на *общоучебни навици*, а също овладяване от учениците на *стратегии* за успешна речева дейност.

Общоучебните умения включват организационни, контролно-оценъчни, общопознавателни, общоречевы умения.

Важно е учениците да се научат да се съотнасят с основните етапи при създаване на текст – ориентировка – планиране – реализация и контрол:

а) ориентирането в ситуацията на общуването означава да се притежават умения за осмисляне на темата на изказването, да се избира най-подходящата форма на изказване;

б) при етапа на планирането да подбират материал, да се избира най-подходящата форма на изказване;

в) при контрола са необходими редакторски умения, чрез които се усъвършенствува речта.

Стратегиските умения помагат за успешното изпълнение на речевите задачи на общуването. Стратегиите позволяват да се използват силите на речевата подготовка и да се излезе от затруднения в случай на недостъпно владение на нужните езикови средства, да умееш да помолиш за помощ и да се възползваш от нея..

Обучението на български език е свързано с други училищни дисциплини. Междупредметните връзки са обусловени, преди всичко, с това, че обучението се построява въз основа на опора на знания и умения по украински и руски езици. В работата по езика

широко се използват художествени текстове и знанията по литература, т.е. осъществява се тясна връзка с курса по литература. Освен това, обучение на езика се реализира с използване на материали по роден край, история, география, музика, изобразително изкуство, трудово обучение.

Междупредметната връзка способства за използване знания за стиловете на речта при анализ на текстовете от учебниците от други предмети: през частно-стилистични прояви се откриват общи закономерности във функционирането на езика. Личността на ученика се обогатява интелектуално, морално и естетически, обогатяват се чувствата ѝ, като активно се работи с художествени и научни текстове като цяло. Тези текстове се дават за рецептивна, репродуктивна и, главно – продуктивна, творческа, мисловна, речево изразена дейност. На фона на другите функционални стилове се подчертават особеностите на художествения текст (общото и различното) – естетическата му страна, изразена в езиковите особености, основни признаци на текста; речевия етикет в различни комуникативни сфери.

Обучението следва да дава възможност за изява на индивидуалността на ученика, чрез учебното съдържание да се осъществява познавателна дейност. Оттук нараства ролята на разнообразните видове самостоятелна работа, работа по двамата или по -големи групи. Това дават възможност всички ученици активно да работят, да изразяват и аргументират свои лични мисли, да се вслушат в мнението на другите, да сравняват различни гледища. Всичко трябва да бъде свързано с личния опит на ученика, за да бъде интересно и важно за него.

Усвояването на български език в училищата с украински език на обучение трябва да съдейства за оптималното езиково развитие на подрастващите; да развива комуникативно-речевите им компетенции, да формира интерес към овладяването на езици, да приобщава към българската култура в единство с украинската и световна култура.

Основнен курс

5 клас

(70 ч; 2 ч в седмицата)

(4 ч – резервно време, използвано по мнение на преподавателя)

I. РЕЧЕВИ ДЕЙНОСТИ И УМЕНИЯ (40 ч)

Съдържание на учебния материал	Държавни изисквания към степента на общообразователната подготовка на учениците
<p>Обща характеристика на устно и писмено общуване. Речеви дейности.</p> <p>Слушане</p> <p>Особеностите на слушането като вид речева дейност.</p> <p>Слушане, разбиране текстове от художествения стил.</p> <p>Типът речево произведение за слушане: повествование; жанровете на произведенията: гатанка, пословица, поговорка, скороговорка, приказка, стихотворение, разказ.</p> <p>Слухово възприемане, разбиране при бърз темп на речта думи с дължина от 5-6 звука, словосъчетания, различаващи се с предлози и др.</p> <p>Слухово възприемане интонационните особености, разбиране на изреченията, различни по цел на изказване и интонация (дължина на изречението 7- 8 думи).</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none">- да различава слухово звуковете в думите; подобни, но не еднакви по звучене думи (в това число български книжовни, диалектни и украински думи), словосъчетания, изречения, различни по цел на изказване и интонация; завършени и незавършени изречения; текстове, отнасящи се към художествен и разговорен стил;- да групира по определени признаци звукове, думи, изречения, слухово възприети;- да определя речевата обстановка на прослушан текст, прилагайки знанията си за речева ситуация и участници в общуване;- да открива с разбиране значението на слухово възприет текст: <p>да следва инструкциите от текста, да избира един от предложените варианти на отговор на въпрос по текста, да дели текста на части, да прави рисунки по текста и др.;</p> <ul style="list-style-type: none">- да оценява особеностите на съдържанието и формата на прослушан текст;- да сравнява при слушане български и украински обичаи, описани в текста.
<p>2. Говорене: диалогични и монологични изисквания</p> <p>Диалог</p> <p>Сведения за диалога: сфери и ситуации на общуване, структура на диалога. Типове начални реплики (съобщение, въпрос, подсещане). Мимиките и жестовите при общуването. Правила на общуване в разговорна-битова обстановка.</p> <p>Минимален обем на диалога – 4-5 реплики на двамата участници.</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none">- да възпроизвежда прослушаните и прочетени диалози;- да отговаря на въпросите на учителя, съобразявайки се с обстановката на общуване, с речевата ситуация;- да участва в диалогична реч; формулирайки въпроси и отговори в съответствие с предмета на речта, темата и идеята, която цели да внуши на събеседниците си; отчитайки в разговора особеностите на български и украински обичаи;- да съставя диалози с помощта на опорни думи и самостоятелно;

	<ul style="list-style-type: none"> - да оценява съдържателността на диалога, правилността и уместността на използваните в диалога езикови и неезикови средства; варианти на отговори от гледна точка на точността и яснотата им; - да умее доброжелателно да слуша събеседника, да се стреми да разбира, какво той му говори; да умее добре да изразява своите мисли; да отстоява своите мисли без да обижда събеседника си.
<p>Монолог Общи сведения за монолога. Изискванията на монологичната реч. Устен преразказ на повествователен текст (обем 50-60 думи) – с използване на опорни думи, план, рисунки и др. Самостоятелно съставяне на монолог с използване на опорни думи (4-5 изречения). Рецитиране на стихотворение и откъс от проза.</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да състави подробен преразказ с използване на придобитите знания за сюжета, героите и идеите на епическа творба, преразказ по план, даден от учителя; - да състави текст самостоятелно; да използва най-точните думи от дадено синонимно гнездо, използвайки знанията си за синонимното богатство на българския език; - да построява адекватна на целите на изказването реч, използвайки знанията си за признаците на текст-повествование; - да оценя съдържание и форма на съставен текст; - да поправя съставен текст, като внася поправки в съдържанието и формата. - да използва в устната реч различни аспекти от знанията за езика: на фонетично равнище; на морфологично равнище; на синтактично равнище; на лексикално равнище; - да изказва собствено мнение по проблемите, героите; да свързва своето повествование с личния живот.
<p>2. Четене Четенето като вид речева дейност. Изразително, правилно четене на глас, сообразявайки с аудиторията; скоростта в съответствие с нормите. Четене наум (скорост, разбиране, запомняне), разбиране текстове от художествен и разговорен стил. Типът речево произведение за четене : повествование; жанровете на произведенията: гатанка, пословица, поговорка, скороговорка, приказка, стихотворение, разказ. Работа с книгата. Съдържание на книга, вестник, списание. Речникови статии от</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да чете на глас изразително текстовете, указани в програмата – след проведена съвместно с учителя работа по изпълнителски анализ; - да чете наум и разбира съдържанието на текста – след предварителна лексикална работа, зададени въпроси, даден план и др.; - да открива с разбиране значението на прочетен текст: да следва инструкциите от текста, да избира един от предложените варианти на отговор на въпрос по текста, да дели текста на части, да прави рисунки по текста и др.; - да намира изразително-изобразителните

<p>правописен и двуезичен речник. Точно възприемане и разбиране при бързо четене на думи (с дължина от 5-6 букви), които се различават в български и украински езици; най-често употребявани фразеологични съчетания и др. Правилно произношение на думите при четене на глас.</p>	<p>похвати в прочетени текстове; синонимите и антонимите в текста; да разчита вярно употребените устойчиви словосъчетания в художествената реч; - да открива частите на текста (увод, основна част, заключение); отделни части в текста, съдържанието, на които е посочено от учителя; сюжета на приказка или разказ с оглед на последователността на изложението; - да работи със съответните речници при четене с разбиране на текстове, различни по цел на създаване – художествен, научно-популярен, разговорен; - да участва в четене по роли, използвайки знанията си за свързана реч, за изразително изпълнение на художествен текст; - да преценя изразително прочетен текст по отношение на вложения в него смисъл; - да придобива знания самостоятелно, прочитайки урочна статия от учебника по български език и от други източници; да чете и разбира условието при упражненията в учебника; - да сравнява при четене български и украински обичаи, описани в текста.</p>
<p>Писане Отговори на въпроси. Писмен подробен преразказ на текст (обем на текст – 60-80 думи). Писмено съчинение (повествование с елементи на описание, разказ по картина, приказка). Преписване на текст. Писане на зрително-слухови и слухови диктовки, спазвайки изучените правописни норми.</p>	<p>Ученикът може: - писмено да отговаря на въпроси, зададени от учителя и от учебника; - да прави писмен подробен преразказ на художествен текст-повествование с елементи на описание – с помоща на план, даден от учителя, с дадено начало, опорни думи др.; - да прави писмено съчинение- повествование с елементи описание, разказ по картина – с даден план, дадени начало и отделни изречения, а така също и самостоятелно; - да прави приказка по един-два фантастични елемента; - при преразказа и писане не съчинение да изказва собствено мнение по проблемите, героите; да свързва своето повествование с личния живот; -да употребява думите в писмена реч, използвайки знанията си за тяхната неметафорична и метафорична употреба; за еднозначни и многозначни думи. - да пише вярно в съответствие с изучените правописни и пунктуационни норми; - да редактира свой или чужд текст в</p>

	<p>съответствие с предвидените за овладяване в 5 клас стилно-езиково норми;</p> <ul style="list-style-type: none">- да преписва текст и проверява написаното;- да пише под диктовка текст, подбран с оглед на определени правописни и пунктуационни умения.
--	--

11. ЗНАНИЯ ЗА ЕЗИКА. ЕЗИКОВИ УМЕНИЯ И НАВИЦИ (26ч)

Съдържание на учебния материал	Държавни изисквания към степента на общообразователната подготовка на учениците
<p>Повторение. <i>Звукове и букви. Сричка. Ударение.</i> Особенности на произнасяне на гласните под ударение и без ударение. Обеззвучаване на съгласните. Изговор и правопис на думи с променливо Я, с подвижно и непостоянно Ъ, на думи със съчетания на две и повече съгласни. Особенности на произнасяне на думите, които са характерни за украински диалекти на български език (съпоставяне с книжовния български език). Използване на правописен, двуезичен речник. <i>Лексика:</i> многозначност на думите; синоними, антоними. Термините в текста. Най-често употребявани фразеологични съчетания. <i>Състав на думата:</i> представка, корен, надставка, окончание, определителен член. Изречение . Видове изречения по цел на изказване: съобщително, въпросително, подбудително (по заповед, по молба, по покана, пожелания); възклицателно. Морфология: съществително име (въпроси, собствено и нарицателно, ролята им в изречението), глагол (въпроси, ролята им в изречението); местоимение (лични местоимения); най-често употребявани предлози и съюзи. <i>Текст:</i> тема и основна мисъл; тема и подтема на текста. Повествование, описание, разсъждение .</p>	<p>Ученикът може: - да различава гласни и съгласни, звучни и беззвучни, твърди и меки съгласни звукове; думи с променливо Я, с подвижно и непостоянно Ъ, със съчетания на две и повече съгласни; диалектно произнасяне от книжовно; значенията на многозначните думи; значимите части на думите; съществително име, глагол, местоимение; изреченията по цел на изказване и интонация; повествование, описание, разсъждение; - правилно да произнася звуковете в думите ; - правилно да произнася и да пише думи с променливо Я, с подвижно и непостоянно Ъ, със съчетания на две и повече съгласни; - правилно да произнася и да поставя препинателни знаци в изреченията по цел на изказване, интонация; - да обяснява значението на думите , в частност такива, които имат представки и надставки; разлика в значението на подобни думи в украински и български езици, които съвпадат в едно значение и се различават в други значения (например: укр. ручка дитини, ручка дверей, ручка для письма – бълг.: ръчичка на дете, но дръжка на врата, писалка за писане), а така също думите, които имат еднакъв звуков състав, но различно ударение; - да открива ударението, сричките в думите; синонимите , антонимите, термините; темата, основната мисъл, подтемите на текста; - да групира думите - синоними, антоними, термини; изреченията по цел на изказване и интонация; - да оценява правилното произношение и ударение на думите, изреченията по цел на изказване и интонация;</p>

	-да използва думите – синонимите, антонимите, термините в различните текстове; изреченията по цел на изказване и интонация.
<p style="text-align: center;">Синтаксис</p> <p>Съчетаване на думите в словосъчетание и изречение (сравняване с украински език). Строеж на простото изречение: главни и второстепенни части на изречението (съпоставяне с украински). Група на подлога и група на сказуемото. Словоред на простото изречение. Текст. Условия на общуване, речева ситуация. Абзац. Свързване на изреченията в текста с помоща на съюз, местоимение. Стилове – художествен и разговорен.</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да различава начина на съчетаване на думите в украински и български език; главните и второстепенните части на изречението; формата на сказуемото в украински и български; просто и сложно изречение; - да открива главните и второстепенните части на изречението; просто и сложно изречение; абзаците на текста; - да обяснява значението на просто и сложно изречение, особеностите на речевата ситуация при съставяне на текст; ролята на абзаците; - да построява просто и сложно изречение по дадени словосъчетания, по образец; - да поправя грешките в построенията изречения; - да използва съставените изречения в текст.
<p>Лексикология. Фразеология. Омоними в българския език. Междуетикови омоними: например: бълг. <i>година</i> (12 месеца), укр. <i>година</i> (60 минути). Най-често употребявани фразеологизми.</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да различава омоними, фразеологизми в текста; - да обяснява значението на думите-омоними, фразеологизми; разликата на междуетиковите омоними; - да построява изречения с дадени омоними, фразеологизми; - да поправя грешки при употребата на омоними и изучените фразеологизми; - да използва съставените изречения в текст.
<p>Морфология Грамматическа страна на думата (в практически план). Части на речта. Изменяеми части на речта (съществително име, прилагателно име, чилително име, местоимение, глагол). Неизменяеми части на речта (съюз, предлог, наречие, частица, междуметие). Съществително име. Разнообразие значението на съществителните имена.</p>	<p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да различава на граматическата страна на думата от лексикалната; глаголните времена (минало свършено и минало несвършено време и др.); изменяеми от неизменяеми части на речта; - да открива съществителните, прилагателните, глаголи в посочените форми в изречение; - да обяснява значението на

<p>Въпроси, с които откриваме съществително име; ролята им в изречението. Мъжки, женски, среден род на имената. Членуване на имената; праговор на определителния член за мъжки род. Единствено и множествено число на имената.</p> <p>Съществителни имена, които се различават по род и число в украински и български език.</p> <p>Прилагателно име. Разнообразие значението на прилагателните имена.</p> <p>Въпроси, с които откриваме прилагателните име; ролята им в изречението. Род и число на прилагателното. Свързване на прилагателните имена с съществителните.</p> <p>НЕ с прилагателни имена.</p> <p>Глагол. Разнообразие значението на глагола.</p> <p>Въпроси, с които откриваме глагола; ролята му в изречението.</p> <p>Лице, число и време (сегашно, бъдеще, минало свършено, минало несвършено) на глагола.</p> <p>Не с глаголи.</p>	<p>съществителните имена; разликата във формата за род и число на съществителните имена; на формите за минало време при глаголите от български и украински езици; използването на съюзите и предлозите;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да построява изречения с дадени съществителни имена от трите рода, прилагателни имена и глаголи, да свързва думите с помоща на предлозите и съюзите; - да използва съставените изречения в текст; - да поправя грешките, допуснати при употребата на съществителни, прилагателни имена, глаголи, предлози и съюзи в устна реч и при писане.
---	---